

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

КАЛЕНДАРЦЬ ЧИТАЧА „ВЕСЕЛКИ“ 1957 ТРАВЕНЬ

Де не поглянеш — трави і квіти! Травень гостинці дарує нам, діти! Поле, лісам ступає весна й до нас у городчик вступить вона. В'язкою квітів, чудових, мов мрії, ми приберемо ікону Марії.

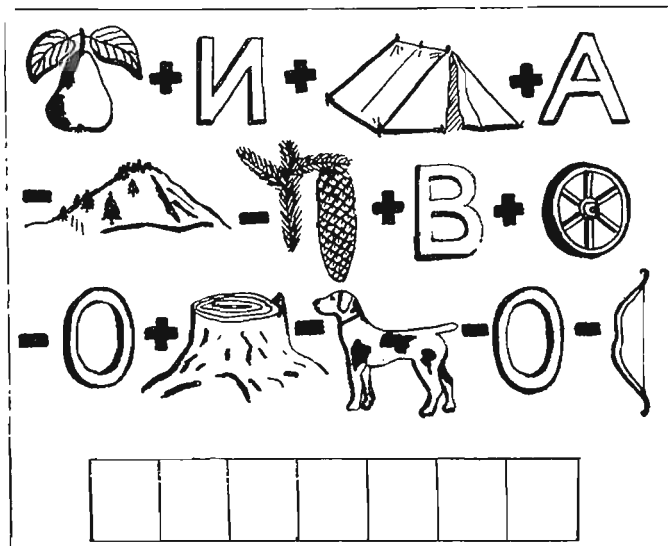
Друга неділя у травні — ДЕНЬ МАМИ. Наших матусь привітаєм піснями, квітів весняних дамо їм багато за материнську любов і посвяту.

На ПОСТЕ травня всі пластуни підготовляють СЯ-ТО ВЕСНИ. Молодь уся вшанує в той день радісним гоном співів-пісень лицаря Юрія, свого Патрона — він перед ляхом їй оборона. Хай же веде її Юрій святий на перемоги, у труд і у бій!

Помолимося, діти, до Бога Творця за душу Євгена, героя-борця в день ДВАДЦЯТЬ ТРЕТІЙ. А в день ДВАДЦЯТЬ П'ЯТИЙ будемо Симона всі поминати. Про них нам розкажуть і батько і мати.

1. РЕБУСИК

Пояснення, як розв'язувати ребусик, знайдете у числі другому „Веселки“ за лютий 1957 р.

2. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

- Сіреньке літа, сіреньке гуде, а жовтеньке носить.
- В піч покладу — мокне, на воду покладу — сохне.
- Що над нами догори ногами?
- Розгостився ткач у куточку, тче сіточку на смерточку рідній сестрі, близькій свасі — бідній мусі і комасі.
- У куті стою, як ніч, так день, з місця не рушусь, мов той пенз; взимку коло мене припадають, а влітку забувають?

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК

Розв'язки загадок із другого числа „Веселки“ за лютий 1957 р.: РЕБУСИКИ: 1. Карпати, 2. Ялинка. Розв'язки з числа третього за березень 1957 р.: 1. СТОРІТЬ НОВІ СЛОВА: бібула, сонце, картина, Кавказ, граблі, тривога, тризуб, трикутник; 2. ЩО ЦЕ? Літак; 3. ЩО ЦЕ? Паровий поїзд; 4. РЕБУСИК: Б'ють пороги, місяць сходить, як і перше сходив. Написав Т. Шевченко. Розв'язки з числа четвертого за квітень 1957 р.: 1. ЩО ЦЕ? а. Писанка, б. Весною; 2. ЯКИЙ ЦЕ ВІРШ? Надійшла весна прекрасна, Многоцвітна, тепла, ясна, Мов дівчина у віку, Ожили луги, діброви, Повно гамору, розмови І пісень в чагарнику. Вірш взято з „Ліса Микити“ Івана Франка; 3. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: а. Котик, б. Сонце, в. Годинник.

ВИСЛІД ЛЬОСУВАННЯ НАГОРОД ЗА ДОБРІ РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК: Правильні розгадки прислали такі діти: Бачинська Оксана, Бемко Таня, Еліяшевська Христя, Кміцикевич Роман, Козак Сяни, Ласка Олександра, Мисишин Віра, Сениця Христя, Шуль Андрійко.

У висліді льосування нагороду отримали: Бемко Таня, Ласка Олександра, Шуль Андрійко. На нагороду призначено першу частину пригод Богуті Багатира.

НАСТУПНИЙ КОНКУРС І ЛЬОСУВАННЯ НАГОРОД за добрі розв'язки загадок відбудеться наприкінці липня, а вислід буде проголошений у числі „Веселки“ за серпень ц. р. Хто хоче взяти участь у конкурсі й льосуванні нагород, мусить прислати правильні розв'язки всіх загадок, вміщених у числах „Веселки“ за травень, червень і липень ц. р. Останній реченець надіслання розгадок — 30 липня ц. р.

з кольоровими ілюстраціями виходить на початку кожного місяця у Видавництві „Свобода“ заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: „SVOBODA“ — „Veselka“, P. O. Box 346 Jersey City 3, N. J. USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріали. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці“, тільки за попереднього згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела. Обкладинка і розділові заставки роботи Е. Козака.

Copyright by „Svoboda“ 1957. All rights reserved.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”
published monthly by the Ukrainian National Association.
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription \$4.00 per year
Entered as Second Class Matter
at Jersey City, N. J. — Pending

Вступна ілюстрація П. Холодного

НЕБЕСНА МАТИ

Ілюстрація П. Холодного

Поцілунками, обіймами, квітками,
Побажаннями і гомоном пісень
Привітаєм нашу любов рідну маму
У велике наше свято, в Мамин День.

А потому не забудьмо, любі діти,
Помолитись Божій Неньці Пресвятій,
Поклонитись Мамі всіх людей на світі,
Вірне серце в подарунок дати їй.

Ми простягнемо до Неї рученята:
„О, Небесна Мати, ласку нам подай!”
І помолимося за матінку, за тата
І за наш далекий, милий Рідний Край.

Р. Завадовиз

НА СВЯТО МАТУСІ

Ой, яка ж бо ти, матусю,
Дорога та мила,
Цього словечком сказати
Не моя ще сила.

Що те сонечко на небі,
В лузі квітка красна,
Це матуся в нашій хаті —
Добра все та ясна.

Ясне сонце світить з неба,
Веселить та гріє, —
В рідній хаті при матусі
Кожне з нас радіє.

Під опікою матусі
Весело гуляю —
Що це холод, що це голод,
Що біда — не знаю.

Над усіх, над все у світі
Матінку кохаю,
А в оце велике свято
Гараздом вітаю:

Без журби та й у здоров'ю
Жити дай вам, Боже!
А віддячитись матусі
Бог мені допоможе.

Уляна Кравченко

Спи, моя втіхо, засни —
Поле заснуло, лани,
Вже спочивають пташки,
Сонно звисають гілки;
Тихо... Заснуло усе,
Ніченька чари несе,
Радісні сняться всім сні —
Спи, моя втіхо, засни!
Мишка в норі собі спить,
Котик дрімає вже... Цить!
Тиша панує у нас —
Спи, бо заснути вже час.
Все спочиває у сні,
Зорі лиш світять ясні,
Місяць осяяв степи —
Спи, моя крихітко, спи!

Щастя із райських воріт
Шле тобі, серце, привіт,
Спокій і гра — все твоє,
Все це для тебе лиш є.
Тут, біля ліжечка, вже
Янгол твій сон стереже.
Сне, до дитинки прилинь —
Спи, моя втіхо, спочинь!

Надія Хмара — Іл. М. Дмитренка

УСІМ НАШИМ ВЕЛЬМИШАНОВНИМ
СПІВРОБІТНИКАМ, ПЕРЕДПЛАТНИКАМ,
ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ, ЯКІ ПРИ-
ВІТАЛИ НАС З ВОСКРЕСЕННЯМ ХРИСТО-
ВИМ, СКЛАДАЄМО ЩИРУ ПОДЯКУ —

Редакція „ВЕСЕЛКИ”

ЮРКОВА ТАЄМНИЦЯ

Ілюстрація М. Бутовича

Юрко сидів на ганочку й плакав. Скоро буде Мамин День, а він загубив гроші, за які хотів купити для мами дарунок. І що тепер робити?

Хтось нечутно підійшов до нього і погладив по плечу. Це був дідусь.

— Чого ти плачеш? А ще козак!

Юрко розповів про свою біду. Хлопець дуже любив дідуся і знав, що він завжди йому допоможе й порадить щось добре.

— Ти думаєш, що мамі буде приємний дарунок, який ти їй купиш? Багато кращим дарунком буде для неї той, який ти сам зробиш. Ось подумай щось. Побачиш, як це буде гарно.

Юркові очі заблищали. Він уже забув свої сльози.

— Я знаю, дідусю, знаю! Тільки нікому не кажіть про це!

І Юрко щось прошепотів дідусеві на вухо.

З цього часу кожного дня після школи хлопець десь пропадав. Коли сестра його питала, куди він бігає, він відповідав:

— Не скажу — це моя таємниця!

Старшенька сестричка Маруся ще мирилася з тим, що в Юрка є таємниця, але меншенька, Софійка, не могла заспокоїтися. Спочатку все приставала до брата: „Ну, скажи, Юрасику, скажи тільки мені!“, а коли Юрко рішуче відповідав „Не скажу!“, вона пішла на хитрощі. Прослідкувала за хлопцем, і побачила, як брав він граблі та лопату і бігав кудись аж на край їхньої великої садиби.

Прокралася за ним і Софійка. Юрко копав велику грядку, скоротив її граблями, а тоді обкладав по краях камінцями. Він так захопився своєю роботою, що не помітив Софійки, яка притаїлася за деревом. Грядка виходила гарна, і Софійка, забувши всяку обережність, крикнула:

— Юрцю! Юрцю! Я теж хочу копати!

— Ти тут, Софійко? Ну, й чого тобі треба? — з досадою вигукнув Юрко. Але було запізно: таємницю розкрито. А Софійка далі просила:

— Я нікому не скажу, Юрчику! Дозволь тільки покопати трошки!

Хлопець заспокоївся і розказав Софійці про свою роботу:

— Це, Софійко, я копаю грядку для мамусі, щоб вона мала де посадити городину. Бідна мамуся цілий день на роботі в місті. Вона не має часу це зробити. А посередині я посаджу квіти. Мені обіцяв дідусь принести їх до Маминого Дня. Коло квітів приладнаю дощечку і напишу: „Для Мамусі дарунок від Юрка...“

— ... і Софійки! — додала дівчинка та аж підстрибнула від задоволення.

Юрко хотів був сперечатися, що він напише, але потім роздумав.

— Піди, Софіє, поклич Марусю, хай вона теж лопату візьме, то ми втрюх більшу грядку скопаємо. Добре? Тільки потихеньку, щоб мама не бачила.

З того дня вже всі троє, Юрко, Маруся та Софійка, пильно бралися до роботи, а часом і дідусь приходив допомагати.

Незабаром діти зробили велику грядку, а посередині насипали невеликий горбочок, обклали його камінчиками, попросили дідуся дати їм фарби, що стояла в коморі, і пофарбувати камінчики різними кольорами. Вийшла гарна клумба. До Дня Матері дідусь приніс кілька кущів квітів, і діти висадили їх на клумбу. Гарно виглядали червоні та жовті тюльпани серед синіх та білих гіяцинтів.

Ранком у День Матері діти прийшли до їдальні перші. Маруся накрила стіл. Коло маминого місця діти поклали картку. Там було написано: „Вітаємо любу Мамусю з її святом! Бажаємо довго жити та бути здоровою. А дарунок наш у садочку! Маруся, Софійка та Юрко“.

Потім посідали на свої місця, чекаючи на маму. А мама, здивована незвичайною тишею, що запанувала в усьому домі, поспішила принести з кухні сніданок.

— Що це ви сьогодні такі тихенькі? — запитала вона дітей.

— Це наша таємниця... — усміхнувся Юрко.

Тим часом мама знайшла на своєму місці картку.

— Дякую, мої любі, за поздоровлення! Тепер хутенько поснідаємо, бо я дуже хочу скоріше побачити мій дарунок! — сказала вона.

РОМАНОК

Ілюстрація М. Дмитренка

Як стояв у полі,
от йому здалось:
в ясній авреолі
ходить ніжний Хтось.

Де стокроток гроно,
де кульбаба й кмин,
доторкнувсь хитоном,
мов погладив Він.

Приклякнув романок:
— Ніжний, доторкни! —
Й сяйний вінчик дано
тут йому з весни.

О. Лягурицька

Сніданок закінчено дуже скоро, бо кожному хотілося почути, що скаже мама.

Всі вийшли в садок. Мама йшла попереду, за нею діти, а за ними тато й дідусь. Мама тільки ахнула, як побачила гарно приготовану грядку та кльому з квітками. Вона кожного пригорнула до серденька і поцілувала.

— Так ось яка у вас таємниця! А я й не догадувалась, куди це ви все бігали в останні дні — думала, до сусідів. І кращого дарунка, як той, що ви зробили мені своїми рученятами, я б не хотіла! — весело закінчила мама.

НАЙКРАЩА ЗАДАЧА

З нагоди Дня Матері дістали діти задачу: „Напишу про материнські руки”.

Учителька не подала ближчих пояснень, лише сказала кілька слів про працю матері.

Задачу однієї дівчинки з фарми прочитала вголос:

— „Руки матері. Однією рукою варить нам мама їсти. Другою зашиває батькову куртку. Іншою порядкує. Ще іншою заплітає мої коси, коли я збираюся до школи. Іншою... іншою... іншою...” — читала з усміхом учителька.

Ми всі зареготали.

— Слухай, дитино, скільки рук має твоя мама?

— Для батька, для шістьох дітей, для кожного по дві — разом чотирнадцять, — сказала зовсім спокійно і поважно дівчинка. — Для кухні, стайні й поля по дві — разом шість... Дві для бідних, а дві для Бога, коли молиться... Разом двадцять чотири руки!

Ми вже більше не сміялись. З лица вчительки теж зникла усмішка.

— Дитино, — сказала вона поважно. — Якщо так, то й Бог матиме колись для твоєї мами дві руки! Ти найкраще написала задачу!

Подав Степан Дмоховський

ВРАНЦІ

Вранці тільки пробуджуся,
Зразу вмиюсь, уберуся
І нічого ще не їм,
Лиш скажу „добридень” всім, —
До божнички* підійду,
На колінка упаду
І скажу до Бозі тихо:
„Відверни від нас все лихо,
І пошли нам ласку милу,
Хліб, здоров'я, радість, силу
Мамі, татові й мені,
І всім людям, всій рідні,
І всім діткам в Ріднім Краї
Поможи усім — благаю!
Бо Ти добрий і ласкавий,
І Тобі повіки слава”.

К. Перелісна

* Божничка, або божник — місце на застільній стіні української хати, де висять образи святих.

СИНЯ ПТАШКА

(Вільний переклад Андрія Яковлева)

ІІ КАРТИНА

В палаці феї

(Розкішний палац феї Белюрини. Багато різних кімнат, всюди мармурові колони, такі ж ходи й переходи, вкриті дорогими килимами. Ясно, тепло й приємно. гості розійшлися по кімнатах передягались, а через деякий час зібралися в великому передпокою. Всі одягнені розкішно, по-казковому. Василько одягнений, мов мисливець: коротка темнозелена курточка, темні штани до колін, ремінний пояс з шкіряними піхвами на мисливський ніж, білі довгі панчохи та горні геревики. Маруся в короткій червоній суконці, такого ж кольору панчішках і геревицках. На голові червона стрізка. У Василька на голові чародійна зелена шапозка з діамантом. До гостей вийшла фея).

Фея: Чи всі вже передягнулися? Всі тут? Я вирішила, що Світло буде вашим провідником. Даю йому свою чародійну паличку і наказую, щоб усі слухали Світла так, як мене. Цього вечора діти відвідають своїх дідуся та бабусю, що померли. Ви не підете з ними. Це їх родинна справа, і чужі не повинні їм перешкоджати. Тим часом ви підготуйте все для інших подорожей. Нехай Хліб віддасть клітку на Синю Пташку Василькові. Можливо, що Синя Пташка ховається в дідуся й бабусі. Де клітка?

Хліб: Ось вона! Вона срібна й дорога. Дивіться всі — я даю її Василькові.

Фея: Та добре, добре! Без зайвих слів, прошу! Ми підемо сюди, а діти підуть туди.

Маруся: Я хочу їсти!

Василько: Я теж!

Фея (до Хліба): Розстібни свій турецький каптан та відріж їм добрий шматок свого живота.

Хліб (відхилив полу каптана, витяг з-за пояса кривий ніж і відрізав два порядні шматки).

Цукор (підійшов до дітей): Дозвольте мені дати вам солодких цукорків. (При цих словах він зламав кілька своїх пальців і дав дітям).

Маруся: Що він робить? Він усі пальці поламає.

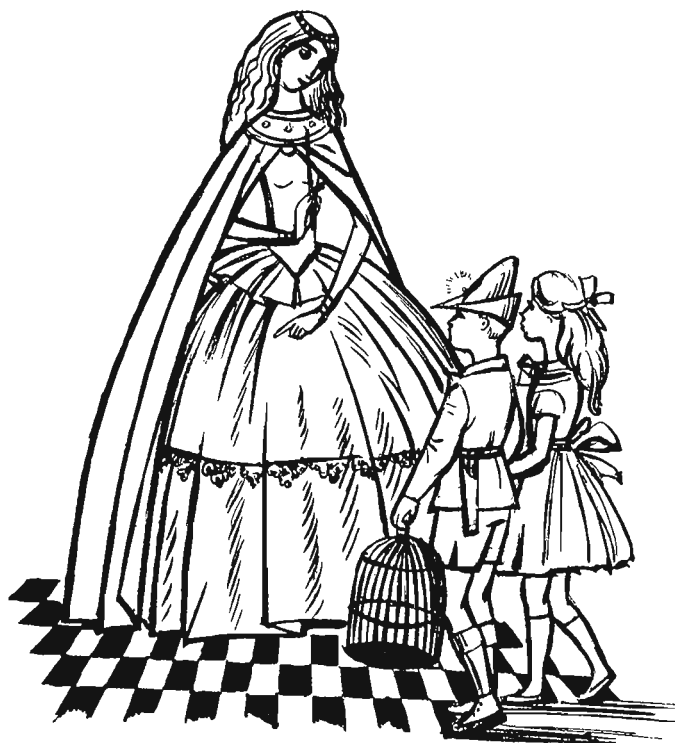
Цукор: Покуштуйте! Вони дуже солодкі.

Маруся: Боже, які вони смачні! Чи ти маєш їх багато?

Цукор: Авжеж, скільки схочу!

Маруся: І тобі не болять, коли ти їх ламаєш?

Цукор: Ані трішечки! Навпаки, це навіть вигода, бо на їх місце негайно виростають нові, ще кращі, свіжі!

Ілюстрація П. Холодного

Фея: Мої діти! Не їжте багато цукру! Не забудьте, що будете вечеряти в дідуся й бабусі.

Василько: Вони тут?

Фея: Ви їх скоро побачите.

Василько: Як же ми їх побачимо, коли вони померли?

Фея: Вони не мертві. Вони живуть у ваших споминах. Люди не знають цієї таємниці, бо вони взагалі мало що знають. Тільки ти, завдяки діамантові, будеш знати, що мертві, коли про них часто згадувати, бувають такі щасливі, ніби й не вмирили.

Василько: Куди ж нам треба йти до дідуся та бабусі?

Фея: Ви тепер стоїте на порозі Країни Споминів. Як тільки покрутиш діамант, побачиш велике дерево, а на ньому таблицю з написом, який тобі пояснить, куди ти прийшов. Але пам'ятайте добре, що ви повинні вернутись сюди о дев'ятій годині без чверти. Це дуже важливо! Не спізнитесь, бо коли спізнитесь, то все пропаде!.. До побачення!

(Фея, Світло, Хліб, Цукор, Пес і Кіт пішли вправо, а діти — вліво).

(Кінець другої картини)

ЯК Я СВЯТКУВАЛА ДЕНЬ МАМИ

Уже за кілька днів перед Святом Мами я наскладала собі грошей. Мала їх 20 центів. За ці гроші я дуже хотіла купити дарунок моїй матусі, але сама ще не знала, що купити.

Довго думала і придумала: куплю матусі ниток до вишивання. Вертаючись зі школи, я зайшла до крамниці. Мені було трохи страшно, і серденько сильно билось — я перший раз ішла сама до крамниці купувати!

Це була „центова” крамниця. Відчинивши двері, я побачила багато гарних речей. Усі вони мені дуже подобалися, і хотілося подарувати матусі цілу крамницю. Але я мала лише 20 центів...

Я пішла до пані, що продавала нитки. Вибрала собі жовту, синю і зелену барву. Ці нитки коштували 10 центів. За решту 10 центів я вибрала малий гарненький японський кошачок. Я дала пані 20 центів і попросила цей дарунок запакувати, бо це — для матусі на її свято. Пані привітно всміхнулась і подала мені пакуночок. Я забрала його і вибігла з крамниці. Мені було дуже приємно, я була щаслива!

Вдома я поклала нитки в кошачок і гарненько загорнула. А в День Мами дала матусі цей пакуночок і поздоровила її зі святом. Великий то був день для мене і для матусі.

Аня Мостовиз

ПІВНИК І ДІТИ

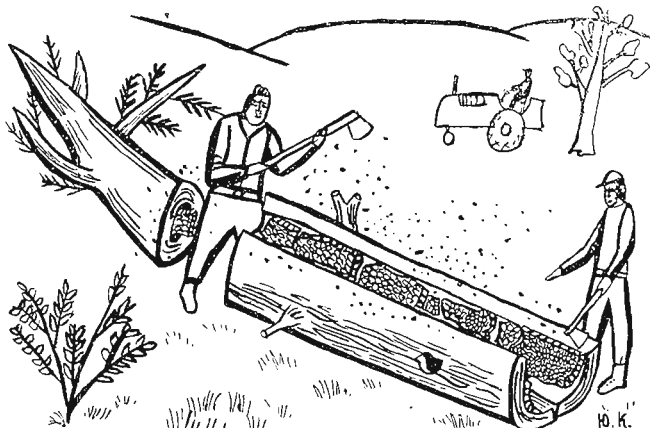
Півник піє,
Як уміє —
Ку-ку-рі-ку, ко-ко-ко!
Вставати час,
Робота в нас —
Ку-ку-рі-ку, ко-ко-ко!
Гей, писати і читати
Зранку вам казала мати —
Ку-ку-рі-ку, ко-ко-ко!

Рідна хата на чужині —
Наша школа це в родині,
Тож не гаймось, не барімось,
Всі про Україну вчімось!

Аня Мостовиз

ПРО СОСНУ, ЩО БУЛА ВУЛИКОМ

На оселі в Неровсбургу потребували дошок на будову. Робітник Степан зрізав електричною пилою високу сосну і трактором витягнув її з лісу на поляну. Ми побачили, що кількома великими дірами з дерева почали вилітати бджоли. Всередині дерева було чути таке гудіння, як у пасіці. Сердиті бджоли не давали руйнувати свого дому.

Ілюстрація Ю. Кебала

Степан і його брат Павло задурманили бджіл газом з авта і перерізали пилою дерево там, де починалось галуззя. Потім сокирами й залізними клинами розкололи сосну на дві половини. Всі ми, діти й старші, аж ажнули з дива: сосна в своїй грубшій частині мала дупло, яке бджоли старанно вичистили й тут зробили собі вулик. В довгій і широкій дуплі ми побачили вошчину з медом, покладану рівненько верстками. Як же ж багато було того меду!

Робітники забрали собі вошчину з медом, але й нам дали поласувати.

Бідні бджоли почали збиратися на гілці високого дерева у великий сірий клубок. Багато їх відлітало вглиб лісу і знов верталось до гурту. Друга громада бджіл почала визбирувати рештки меду з свого розбитого дому. Потім усі разом полетіли до лісу, мабуть, в іншому місці будувати новий дім на зиму.

Старші оповідали нам, що й вони ще не бачили вулика в дереві. А ми читали в повістях Андрія Чайківського з козацьких часів про таку пасіку в лісах, у далекій від нас рідній Україні.

Юрій та Орест Кебало

ДІТИ, ОБЕРЕЖНО!

Ой, упала я! Болить!
Дайте раду, що робить!
Впала я, зломилася ніжку
І лежу тепер у ліжку.

Обережно, любі діти,
Треба бігати й ходити,
Щоб вам ніжки не зломити.

Орися Сенюк

К. Перелісна

Ілюстрації Е. Козака

ЛЯЛЬЧИНІ КАПЕЛЮШКИ

Вибігла Оленка в садок і аж підскочила з радощів: такий теплий весняний день! Навколо травичка вже зеленіє, молоді листочки на деревах розвиваються, проліски, як зірочки, із купи старого листа виглядають. А горобці такий галас зняли, аж у вухах лящить. І всі радіють, бо сонечко таке миле, таке тепле, так гарно землю гріє.

Оббігла Оленка навколо хати, визирнула на вулицю, чи нема де зайчика в кущах, і побігла в хату за ляльками. Винесла вона на ганок і довгокосу Лару, і кучеряву Галю, і заходилася їх причісувати. Та як глянула на їх суконки, аж руки заломила:

— Ой, лихо! Які ж ви брудні! Де це ви ходили? Хоч би нашого зайчика чи шпачка посоромились!

А шпачок тут як тут! Злетів із своєї гілки, підскочив до ганочка близьенько й поглянув на Оленку. А тоді зиркнув на ляльок одним оком, зиркнув другим і відскочив трохи далі.

— І ті-і, і ці-і! — сказав він і заходився з землі хробака витягати.

— Авжеж! — знизала плечима Оленка: — І ті брудні, і ці брудні. Прати треба. Добре, що сонечко так гріє, що за хвилинку все висохне... Нема чого робити, посадите без суконок, не померзнете.

Побігла Оленка в хату, винесла теплої води в мисці, шматочок мила, ще й відеречко з водою на полоскання. Потім роздягла ляльок і заходилась прати.

А шпачок усе навколо стрибає та то тим, то цим оком на Оленку зиркає. А тоді раптом стриб-стриб — скочив на ганок і потяг Лару за коси так, що мало її не розбив.

Розгнівалася на нього Оленка і прогнала геть з ганку:

— Іди до своєї шпачихи, допомагай їй гніздо будувати! А то, бач, яку забаву знайшов — за коси лялю тягати! Киш!

— Цить, цить! — писнув шпачок і полетів у сусідній двір.

Попрала Оленка все гарненько і чистою водою виполоскала, навіть ляльчині капелюшки з рожевими стрічками в воді побували. Потім натягла вона мотузку між вербичкою та бузком і повісила все сушити. Ще й поприщеплювала гарненько, щоб вітер не здув на землю.

— Все! — сказала задоволено й побігла в хату снідати.

Недовго вона й снідала: випила швиденько склянку молочка, хлібчик із медом з'їла і знову вибігла в садок, та зразу ж до свого прання: чи посохли вже суконки? Підбігла до мотузки й очі розкрила: суконки висять, а одного капелюшка нема!

Кинулась Оленка сюди-туди, у траву, на вулицю, у кущі — нема капелюшка та й годі! Хотіла була вже бігти до мамі жалітись, аж дивиться — на мотузці шпачок гойдається і другий капелюшок за стрічку тягне.

Оленка в крик:

— Киш! Киш! Не смій!

Та де там! Шпачок крилами тріпонує, смикнув ще раз капелюшок, знявся й полетів на дерево. Оленка за ним. Дивиться — шпачок на гілці сів, ноги свої від ниток шовкових із капелюшка обскубує та на Оленку хитро поглядає.

— Віддай капелюшок! — закричала до нього Оленка й обхопила дерево руками й ногами, та ніяк не злізе — стовбур гладенький, нізащо зачепитися. — Віддай! — мало не заплакала вона.

— Ти цить тут! Ти цить тут! — сказав до неї шпачок і підлетів ще вище. Глянула туди Оленка, а там шпачиха біля гнізда порасться, рожеві стрічечки у стінки гнізда зачихає. А шпачок із другого боку сів і собі заходився стрічечки з капелюшка скубити.

— Чи тут? Чи тут? — запитала його шпачиха.

— Тут! Тут! — відповів шпачок швиденько. Оленка й про сльози забула, на землю впала й сміється:

— Ой, ой, із капелюшків гніздо збудували! Ха-ха-ха! От так історія!

Аж дивиться — шпачок знову до мотузки полетів. Як підхопиться Оленка та до мотузки й собі! Відігнала шпачка, суконки ляльчині позбирала й у хату побігла. Мама саме нову суконку Оленці шила, — і біля неї ціла купа тонесеньких стьожечок-обрізків із синього шовку лежала.

— Ой, мамо, — підскочила до неї Оленка, — шпачок капелюшки в ляльок покрав! От капосний! На гніздо... Дайте мені цих стьожечок...

Мама встигла лише головою кивнути, як Оленка вже із стьожечками вискочила за двері.

— На! На! — закричала вона, підбігаючи до мотузки. — Оце для тебе! Оце для тебе! Бери, шпачку, бери! А за капелюшки я тобі чуба нам'яла б, та вже нічого не поробиш — пропали.

Шпачок злетів на землю і пильно стежив, як Оленка розвішувала на мотузці тоненькі шовкові смужечки. Розвішала й не прицепила, а в хату побігла.

— Тут ці-і? — задумано засвистів шпачок. — Чи ці-і?

А тоді зиркнув одним оком, зиркнув другим — Оленки ніде не видно, злетів на мотузку, вхопив стьожечку і мерщій до гнізда!

— Тут-ту! — промовив до шпачихи, кинув їй стьожечку, а сам знову до мотузки — по другу стьожечку. І хвилинки не минуло, а половинка стьожечок від нової Оленчиної суконки вже в гнізді у шпачка були. Шпачиха не встигала їх у стінки гнізда зачихати, а він усе поспішав, щоб Оленка була не перешкодила йому.

А Оленка за дверима присіла та очима тільки водить від мотузки до гніздечка, від гніздечка до мотузки, та рота руками закриває, щоб не засміятись голосно та не злякати шпачка:

— Будує, будує! То моє гніздечко, бо й капелюшки мої, і стьожечки мої!

Дорога „Веселко“!

Я вже третій рік отримую й складаю „Веселку“. Дуже тіпуюся, що тепер „Веселка“ виходить в кольорах. Вона мені дуже подобається, бо пише про мій рідний край — Україну, про її поетів, письменників і інших великих людей. Так само радо читаю оповідання й вірші, в яких описане минуле України та її життя. Багато цих віршів я вивчаю напам'ять.

Здоров'я щиро — Леся Ласка, Гамтремк, Мінс.

Відповідь Редакції:

Дорога Лесю! Тіпять нас, що „Веселка“ припала Тобі до вподоби і що радо її читаш. Ми вміщуємо багато матеріалів про Україну, її минуле й її славних людей, бо в чужомовних дитячих журналах таких оповідань і віршів наші діти не знайдуть. Закликаємо всіх читачів, щоб зберігали окремі числа „Веселки“ й складали їх у річник.

Вітаємо щиро — Редакція „Веселки“

ЧОРНЕ ЗОЛОТО

Богданко й Андрійко вчаться. Богданко читає „Історію”, а Андрійко оглядає географічну мапу України. Ось його очі замандрували аж над річку Донець і бачать там нарисовані маленькі молотки, складені навхрест. Інші такі значки він бачить над рікою Бугом на північний схід від Львова. Ага, це значить, що там добувають вугілля.

О, про вугілля Андрійко багато знає, бо дядько Мирон, що є інженером, не раз йому про це розповідав. І Андрійкові хочеться порозмовляти про це з Богданком.

— Богдане, скажи, від чого буває тепло?

— Від того, що палять, — відповідає Богданко.

— А чим палять?

— Часом газом або олією, часом дровами або вугіллям.

Цього Андрійкові тільки й треба.

— А чи ти знаєш, де і як добувають вугілля?

— Вугілля скрізь по світу багато...

— А в Україні?

Богдан мовчить, він ще не вчив про українське вугілля. Отож, Андрійко має нагоду переказати те, що чув від дядька-інженера:

— Вугілля добувають глибоко під землею в копальнях, що їх звуть також шахтами. Вугілля... палаючий камінь... чорне золото...

Андрійко захоплюється і, куди б не глянув, всюди бачить чародійну присутність вугілля.

Ось мчаться по рейках поїзди, стугонять колеса вагонів. Правда, є локомотиви, що рухаються силою електрики чи бензини, але більшість їх у світі приводить у рух вугілля.

Ось ріками й морями пливають пароплави, розрізують гривасті хвилі. Андрійко знає, що по дзеркалі вод більшість із них просувається силою вугілля, що горить у печах.

Ось димарі фабрик кадять димом, на заводах гуркочуть машини. Андрійко знає, що їх у рух приводить вугілля.

А прийдуть хлопці взимі в школу або в домівку Пласту чи Юного СУМ-у, їх огортає приємне тепло. Хоч і сичить пара в радіаторі, вони знають, що пара береться завдяки вугіллю, яке горить десь там у підвалі, під кітлами з водою.

Вугілля, вугілля, вугілля...

Колись давно, давно, мільйони років тому, на землі росли величезні ліси. Укривали вони теж частину теперішньої України. Минали віки, траплялись величезні поєни. Вода залила ці ліси, замулила їх, і дерева в землі скам'яніли, зуглились. Минули ще віки, вода висохла, і на поверхні лишились горбки, байраки, а в землі, на місці мертвих дерев, постали шари кам'яного вугілля.

Минали віки за віками. І ось понад двісті років тому одної літньої днини їхали чумаки берегом Дінця і знайшли кусень чорного каменя. На ньому було видно відбитки листя, схожого на папороть. Підняли цей камінь і кинули ненароком у вогонь. Камінь зажеврив, загорівся і горів довго, довго.

— Добре паливо! — радісно вигукнули чумаки. Так відкрито в Україні вугілля.

Пізніше в низовині Дінця, що її назвали „Донецький басейн”, а скорочено „Донбас”, знайдено багаті родовища вугілля, горючого каменю або, як ще його назвали, „чорного золота”. Тут же почали рити шахти і добувати вугілля. Спочатку добували його ручним способом, лопатами, кайлами, а пізніше — машинами, відбійними молотками, врубівками, комбайнами. І з маленьких селищ, де жили шахтарі, виросли згодом великі міста: Горлівка, Юзівка, Авдіївка, Чистякове і багато інших.

Зовсім недавно відкрито багаті родовища вугілля обабіч ріки Буга в Західній Україні, і цей обшир названо Львівсько-Волинським вугільним басейном.

У Донбасі та Львівсько-Волинському басейні щодня видобувають сотні тисяч тонн вугілля.

Андрійко пам'ятає докладно оповідання дядька-інженера. Він не перестав мріяти.

— Як виросту великий, то обов'язково вивчуся на інженера. Як і дядько, будуватиму шахти, щоб було більше вугілля, щоб було ще більше фабрик. А може Бог поблагословить мене ласкою працювати інженером на вільній Українській Землі?

За Григорієм С-ком

Завдання: знайдіть на малі України місцевості, про які мова в цій розповіді.

ШАХТАРЧУК

Ілюстрації Б. Крюкова

Білоголовий дошкільник Юрко, якого всі звуть Шахтарчук, народився у Донбасі, в шахтарському місті, що сірими домиками розташовувався біля підніжжя терикону. Його батько й мати працюють на шахті. Шахтарчук лишається вдома цілими днями сам. Щоб не нудьгувати він хапає лопатку і вибігає на залите сонцем подвір'я. Тут біля полупаної стіни лежить купа привезеного зі ставу золотистого піску. Шахтарчук береться до роботи і будує модель шахти.

Спочатку нагортає купу жужелі — це буде ніби терикон. Біля нього копає глибоку круглу ямку. Це буде стовбур, по якому у справжній шахті ходить кліть — спускається вниз порожняком, а там татко привозить вагончики з вугіллям, ставить їх у кліть, і підіймальна машина видає їх „на-гора”.

Над отвором стовбура з дощок і патишків Юрко будує шахту. Замість залізного бльоку і сталеві линви, він має шпульку від ниток і накручує на неї шнурівку з черевика. А за кліть йому править причеплене на шнурівці цинкове горня.

Коли модель шахти вже викінчена, він кидає у горня трохи дрібних камінців, крутить шпульку, і навантажена кліть із скрипом підіймається вгору. А як камінці висипляться, то горня стрімголов спускається у криницю стовбура. Знов Шахтарчук вантажить кліть камінцями і, мугикаючи, крутить шпульку.

І тоді до нього долітає дзвінкий голос:

Шахтар в шахту опускався,
З ясным сонцем він прощався:
— Прощай, сонце, прощай, світе,
Чи побачимось, чи ні?

Це співає Юркова ровесниця і його сердечна приятелька Люба. Вона живе по сусідству, а домик її батьків біля самого терикону. Любин тато працює глибоко в забої, відбійним молотком рубає вугілля.

— Шахтарчуку! Ходи до мене гратися! — кличе Люба.

— Іду! — гукає Юрко.

Він залишає свою шахту і біжить на вулицю. Біля Любиного дому цвітуть кучеряві акації. Під ними сидить червонощока дівчина і розставляє довкола олив'яних вояків.

— Чим це ти бавишся? — питає Юрко, підступаючи до Люби.

— А-а-а, Шахтарчук! — привітливо говорить Люба і приглядається до нього весело синіми очима. — Це я граю в казку „Спляча царівна”. Мені мама розповідала її. Бачиш, оце царівна спить у замку, а її охороняє військо, щоб хоборий лицар не украв. Ти будеш лицарем, добре?

— Добре, — відразу погоджується Юрко.

Він радий, сміється і раптом розкидає вояків, викрадає „сплячу царівну” і кидається навтікача вулицею. Ногами збиває він куряву, на спині в нього надимається від вітру голуба сорочка.

І в цю мить на шпичастому верху терикону перекидається з гуркотом вагончик, з нього вивалюється каміння і кострубатими брилами коється вниз.

Юрко враз, як укопаний, застигає на місці, озиряється і з жахом бачить, як поверхня терикону починає ворухитися і зсуватися...

„Терикон обвалюється!” — проймає Шахтарчука страшна думка. Прискорено забилося серце у грудях. На чолі заіскрилися перлини поту.

А в цей час величезні брили каміння котяться вниз і з страшною силою насуваються на Любин дім. Ось-ось скотиться страшна маса каміння і розвалить хатину.

Над териконом здіймається хмара куряви.

Люба, широко розкривши очі, стоїть перелякана. Просто на неї котиться маса каміння. У жилах Юрка холоне кров. Що ж це? Невже Люба зараз буде мертва?

— Тікай, Любо! — скрикнув він несамоовито.

Кидає на землю „сплячу царівну”, підбігає до дівчини і рвучко тягне за собою.

За ними гуде, стогне, вгинається земля. Гепають величезні каменюки, стрибають одна через одну, шваркуют і ось-ось доженуть, заб'ють на смерть...

— Швидше, швидше! — підганяє Шахтарчук Любу і сильно стискає їй руку. — Скоріш, скоріш за отой цементовий стовп! Ну ж, швидше!

І тут враз каміння терикону сказано навалилось на стіни Любиного дому. Він тяжко зігнувся і з гуркотом розвалився. Під небо зринула хмара диму. Він чорний, чорний, аж очі ріже, забиває дух...

— Ой, мамо!... — скрикує Люба, спотикається і падає.

— Мовчи, скоріш! — сіпає її Юрко, хапає за руку і волочить за собою, а Люба плаче і така важка.

— Не плач, — просить Юрко, але й сам він ось-ось розридається, хоч тримається завзято, закусивши спідню губу.

І ледве встиг затягнути Любу за стовп, як у ту ж мить обабіч них чорною лавою понеслась камінна хуртовина. У повітря шкереберть полетіли дошки паркану і гілки зламані акації. Вулиця закрилась клубами куряви. Люба від страху дико зойкнула...

Дим, дим, дим...

...А як камінна хуртовина затихла і розвіявся пил, до руїн розтрошеного будиночка з криком побігли люди.

— Ой, Боже, Боже! Загинули діти! — голосила Любина мама.

Та тут на її голос із-за цементового стовпа з'явився Шахтарчук, ведучи за руку заплакану Любу. Його бліде від переляку обличчя світилось гордою усмішкою.

— Діти живі! — крикнув хтось.

Їх обступили зворушені люди.

ПОЯСНЕННЯ: Донбас, або Донецький басейн — східна частина України над річкою Дінцем, багата на копальні вугілля.

Шахта — копальня, де видобувається вугілля.

Терикон — гора каміння, що його вивозять на поверхню землі з шахти.

Жужіль — останки спаленого вугілля.

Кліть — залізна скриня. Кліттю спускаються вниз шахтарі і підіймаються наверх, вивозять із шахти вагончики з вугіллям тощо.

На-гора — шахтарський вислів, що означає: наверх, угору.

Стовбур — округлий отвір у глибину шахти. У ньому вниз і вгору ходить кліть.

Залізний бльок — залізне колесо, з накрученою на ньому сталеву ланкою, до якої причеплена кліть.

Забій — місце, де шахтар відбійним молотком рубав вугілля.

Ілюстрація М. Бутовича

Зліз жучок-горбачок
На малесенький сучок.

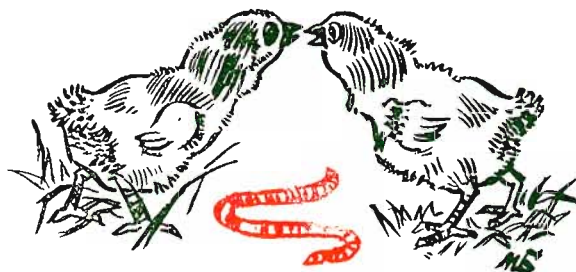
— Ой, як високо отут!
Дайте швидше парашут!...

— Та чого ти так поблід? —
Засміявся жук-сусід. —

Ти хіба не маєш крил?
Чи жалієш, може, сил?...

Враз почувся, ніби спів,
Щось жучок сказати хотів,
Та хитнувся — і... полетів...

М. Щербак

КУРЧАТКА

Ілюстрація М. Бутовича

Бігли раз собі курчата
У садок через рівчак.
Зирк! повзе такий товстий
Та годований червяк.

— О, це мій! — гукнуло перше —
Не чіпайте, одійдіть!
— Ні, це мій! — пищить тут друге —
Проквітну його я вмити!

Тут усі вже стурбувались,
Настовбурчили чуби,
Запищали, закричали
І ну дзьобати лоби.

Скублись, скублись, схаменулись,
Подивились... Де ж червяк?
Ані сліду, ані духу...
Що, курчата? Як на смак?

К. Перелісна

ХВОРА МИШКА

Ілюстрації А. Климка

Якось мишка сіра
Лапки промочила,
Враз лягла у ліжко,
Та й у сні спочила.

Дуже, дуже хвора
Мишка пробудилась,
Встати з ліжка тяжко,
Бідна засмутилась.

Все ж по телефону
Мишка задзвонила,
Лікаря до себе
Чемно запросила.

І приїхав лікар
У обідню пору,
Увійшов до хатки:
Кіт... страшна потвора!

Став біля віконця,
Очі розгорілись,
А хвороба в мишки
Зразу десь поділась!

Скочила хутенько,
Утекла із ліжка,
В темний кут сховалась
Боязлива мишка.

Сили десь взялися,
Мишка вже не хвора —
Вилікував мишку
Страх — не кіт-потвора!

Ніна Хмара

ВЕДМЕДИК

Сядь, ведмедику, й сиди
Тихо у куточку,
І нікуди не ходи,
Не валяйся в пісочку!

Бач, замазав спину як!
Чи тобі ж пристало,
Щоб дурненьке цуценя
Скрізь тебе тягало?

Та ще й вушко, бачиш, пес
Розірвав усеньке...
І не соромно тобі? —
Ти ж бо не маленький!

К. Перелісна

THE MONTH OF MAY

Saint Yuriy

Illustration by M. Levytsky

The month of May for Ukrainians is a period of observance of religious holidays and commemorative exercises in memory of fallen heroes of Ukraine. In the first place, May is the month of Blessed Virgin Mary and in all the Ukrainian Catholic churches special beautiful evening services are held each night.

The 6th of May is the holiday of Saint Yuriy (St. George), the patron saint of Ukrainian Kozaks of long ago, and of the Ukrainian Plastuns (scouts) of today.

Saint Yuriy's holiday was celebrated throughout Ukraine by all the peasants with great festivity. A special kind of bread called "korsh" was baked, and after the morning services all the people went in a procession to the fields where the new crops were growing. After the priest blessed the fields the people rolled the "korsh" among the growing crops and then buried this "korsh" in the field. It is a very old pre-Christian custom. People believed that this "korsh" made the crops grow better. In the

days of long ago Ukrainians believed in a pagan god "Korsh" who brought abundant harvest.

The 23rd of May is one of the most tragic dates for Ukrainians of today. On that day, in 1938, in Rotterdam in the Netherlands, the leader of the Ukrainian nationalists and underground freedom fighters, Eugene Konovaletz, was assassinated by a Russian-bolshevik agent.

Twelve years earlier in 1926 on May 25th in Paris, France, one of the greatest Ukrainians of our times, Simon Petlura was fatally shot by a communist. Simon Petlura was the commander-in-chief of the Ukrainian Army and leader of the Ukrainian State in our struggle for independence after the first world war.

Ukrainians throughout the world commemorate these tragic events. In the free world, we sponsor concerts and meetings. In Ukraine, only a quiet prayer is said. Many in Ukraine believe that Petlura is not dead, but will return one day to lead the Ukrainian people to freedom.

THE BUNNY RABBIT'S NEW COAT

It was the month of May and Mommy Rabbit made Bunny Rabbit a beautiful new coat.

Hoppity-hoppity went Bunny Rabbit in his new coat about the woods. Over the snowdrops, under the bushes! But, oh woe! The beautiful new coat of little Bunny Rabbit was caught by a thorn and a big hole was made.

"Oh me! Oh me!" cried Bunny Rabbit. "My beautiful new coat is torn. My mommy will beat me!"

Just then Hedgehog came by, and seeing a little rabbit crying, said:

"Don't cry, Bunny Rabbit, but hasten to Huge Bear, the tailor. He will mend your coat."

Hoppity-hoppity went Bunny Rabbit to Huge Bear, the tailor.

"Uncle Bear, Uncle Bear, could you mend my beautiful new coat?" — said Bunny Rabbit in a timid voice.

"Have you money to pay me for my work?" — asked Huge Bear angrily.

"I have none," — said Bunny Rabbit.

"So, take your coat and be gone!" — shouted Huge Bear.

Hoppity-hoppity went Bunny Rabbit till he came upon Wolf.

"Good sir, good sir," — said Bunny Rabbit quietly — "could you mend my beautiful new coat?"

Illustration by W. Cymbal

"Have you money?" — growled Wolf.

"I have none!"

"So, take your coat and be gone!"

Sadly and slowly went Bunny Rabbit on till he met Auntie Fox.

"Auntie Fox, Auntie Fox," — said Bunny Rabbit as politely, as possible, — "could you mend my beautiful new coat?"

"Have you money?" — asked Auntie Fox lazily.

"I have none!"

"So, take your coat and be gone!"

Auntie Fox walked on, and Bunny Rabbit sat down and cried.

Then Groundhog came by, and as he was Bunny Rabbit's neighbor, Bunny wiped his tears, and said:

"Please, good neighbor, could you mend my beautiful new coat?"

"Have you money?" — asked Groundhog.

"I have none!"

"Without money it can't be done! Only mother does everything without money, my dear Bunny! So, don't cry, but hurry home. Keep away from dogs, and be not afraid of your mother!"

So hoppity-hoppity went Bunny Rabbit home to his mother.

Mother Rabbit was waiting anxiously for Bunny Rabbit on the doorstep. It was getting dark, and Bunny Rabbit was away from home.

"Oh, here you are!" — cried Mother Rabbit upon seeing Bunny Rabbit. "And where did you tear your beautiful new coat?"

"On a thorn," — said Bunny weeping quietly.

"So, so," — said Mother Rabbit taking up a needle and thread. — "You always give me some extra work! But don't cry. Eat your supper and go to bed. Next time remember! If you are in trouble come to me, and don't run about the woods 'till dark!"

Based on a poem by Mariyka Pidhirianka
I. S.

HOW TO READ AND WRITE IN UKRAINIAN

By I. KORYTSKY

Lesson IV

In this lesson you will learn three new Ukrainian letters. The first two are consonants - *c* (*s*) and *z*. They are pronounced similarly to corresponding English sounds, for example: cellar, son, zebra. They are even written similarly.

The third letter is a soft sign. It is not pronounced at all. It does not appear in the English language. The soft sign is never capitalized and never used at the beginning of a word. It signifies that the consonant before it is to be pronounced softly. The pronunciation of such a soft consonant is difficult. The best way of learning how to use it is to listen carefully to pronunciation of people who speak Ukrainian well.

З з (zebra)

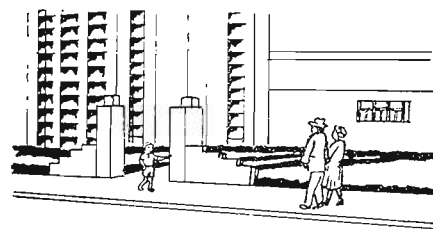
З з (lazy)

С с (cellar)

С с (soup)

Ь ь (soft sign; it is not pronounced)

6

Том з дому, а тато і мама до
дому.

— Томе, куди ти?

— До Діка і Сема. Сем тут, а
Дік там, — за домом.

— Де Сем?

— Ось тут, де дім!

з — from

до — to

куди — where (to)

за — behind

ось — here

Assignment:

1. Read the above sentences.
2. Write them down in your note book, using printed and written letters.
3. Practice to pronounce correctly the words with the soft sign.
4. Build new words and sentences, using the letters you learned already.

БОГУТА-БАГАТИР *ІСТОРИЧНА КАЗКА* *UKRAINIAN TALE* ВОНИТА THE HERO

Х. РОЗДІЛ: — ЗРАДА

CHAPTER X: — TREASON

Повінь село залляла — Богута на рятунок поспішає.

High water flooded the village — Bohuta hastens to aid.

Десь спалахнула пожежа — Богута могутньо дихнув, вогонь, мов свічку, задув.

Somewheres a fire burst out — Bohuta blew strongly, putting out the fire as though a candle.

Люди ліс рубали — Богута дватри рази мечем махнув, всі дерева, мов траву, постинав.

People were hewing down the woods — Bohuta swung two, three times with his sword, the trees, as though grass, were mowed down.

Хмара йде, нивам градобій несе — Богута противний вітер підіймас, чорну хмару завертає.

A cloud floats by, threatening the fields with hail — Bohuta raises a contrary wind, turning away the black cloud.

Із Звенигороду княже військо в похід виступає.

From Zvenyhorod, the royal forces start out on a military campaign.

Попереду воєвода Боеслав, а біля нього боярин Сокіл, охоронець княжих скарбів.

Leading is Voivode Boyeslaw, and at his side boyar Sokil, guard of the royal treasures.

(Продовження буде)
(To be continued)